

Cultura Homerica

”De la varsta cea mai frageda, sufletul naiv al copilului care-si face primii ani de scoala este hranit cu Homer. Crestem, dar Homer este mereu alaturi de noi. Nu-l putem lasa din mana fara sa nu ne revina imediat setea de a-l relua. S-ar putea spune chiar ca lectura lui nu inceteza decat odata cu viata.”

Heraclit Retorul

Poetul suveran, patriarhul poetilor, rapsodul nemuritor Homer! Zorile de neintunecata stralucire a poeziei europene, nu numai capataiul si eterna mandrie a Eliadei, ci si piatra unghiulara a templului culturii literare universale.

Voim sa-i cuprindem dintr-o ochire inchisoarea-i epica si ne gasim in fata unei mari netarmuite.

Dar, fireste, aici nu este vorba despre el, despre rostul lui individual. Din nenorocire (sau fericire ?) Homer n-are stare civila. E impersonal, necunoscut, invizibil. Traditia antica ne-a impartasit unele date biografice, dar putine, nesigure, potrivnice intre ele, vadit din cuprinsul fanteziei si legendei. Homer se confrunta cu opera-i monumentala, cele doua poeme neasemuite, Iliada si Odiseea. El nu are numai adoratori, ci si atei. A fost negata chiar existenta lui proprie. A avut detractori si poate avea oricand.

Epopeea homerica nu este o opera naiva si populara, nu e folclor. Ea infatiseaza o viata destul de inaintata, o mentalitate serioasa si civilizata, care nu rareori trece peste starea mijlocie a zilelor noastre. Indeosebi se adresa unei

elite sociale, clasei dominatoare, curtilor princiare si regale ale unei epoci de cavalerism asemanator cu acela al evului mediu. Mai presus de toate e arta, dar nu arta anarhic individuala sau eterata, meteorica , abstracta, asa- zisa arta pentru arta, menita a satisface o minoritate disparenta de esteti si ultrarafinati, ci o estetica complexa sau integrala, caracteristic clasica, adica destinata pentru multime, pentru lumea vie si framantata de toate nevoile vietii, pentru desfatara si alimentarea spirituala a acelei colectivitati constiente sau instinctive a carei inlantuire de solidaritate si sanatate sufleteasca ii legitimeaza numele generic de natiune.

Fantazia elina, izvor neistovit de mituri, a vazut in Homer o personalitate reala, cum vedea in toti eroii ei legendari. A inteles perfect si intuitiv ca o asemenea opera mareata si covarsitor de impunatoare nu poate izvori decat din creierul unei mari individualitati temperamentale, aparitie asa de rara in viata popoarelor. De aceea corifeii literari din toate timpurile l-au conceput pe Homer ca personalitate unica, reala nu gregara si colectiva. Dovada aceasta absolut valabila, peremptorie chiar, despre existenta pozitiva a nemuritorului aed, constituie cea mai autorizata si categorica dezmintire a negatiunii filozofice, a pedantismului si criticismului scolastic.

Toti marii inspirati ai muzelor, Vergiliu, Dante, Milton, Goethe, Mistral, au salutat in Homer pe parintele lor si au fost mandri si fericiti dea fi urmasii lui, "homerizi", dupa Goethe, sau "umblu escoulan dou grand Oumero", (Modesti ucenici ai marelui Homer), dupa Mistral.

Personalitatea si genialitatea lui n-a dezis-o nici un talent de frunte, nici o forta constienta de poezie.

Nici unul dintre cei care fac onoarea si gloria culturala a natiunilor n-a trecut foarte usor peste Homer si nu l-a nesocotit.

E drept ca o generatie are si poate avea criterii diferite si preferinte in materie de arta, deosebindu-se astfel in

concepția generațiilor anterioare. Altminteri vede și judecă ea produsele predecesorilor. În genere însă, operele cu adevărat umane și mai ales cele e primul rang sunt refractare și rezistă fluctuațiilor prin care trece spiritul public al vremii.

Homer face parte din acele creații caleidoscopice sau proteice în care retina noastră, cu ajutorul oricărui nou criteriu de estimare estetică, descoperă câte o nouă față de fulgurare a geniului divinator.

Și astfel Homer trăiește, disciplinează, fecundează și poate primi până și azi productivitatea puterilor noastre creatoare.

Eficacitatea lui artistică rămâne în vigoare, mereu activ potențială, de o vitalitate multilaterală, fiind în cea mai mare parte bazată pe afectele native fundamentale ale sufletului universal omenesc.

N-am crutat nici o sfortare nici o jertfă de timp și nici o osteneală pentru că, făcând tot ce-i omenesc cu putința, să infatisez un Homer transfigurat în așa fel încât să fie al nostru.

”I s-a făcut lui Homer un proces colosal, inversunat pentru irreverența lui față de divinitate. Totul la el nu ar fi decât impietate, atunci când nu e alegorie; o urzeală de povestiri sacrilege de deliruri blasfematorii și-ar etala nebunia de-a lungul celor două poeme. Dar a presupune că orice intenție filozofică e absentă, că nu există nici un sens alegoric subteran, că trebuie înțeles că o poezie obișnuită, ar însemna a face din Homer un Salmoneu sau un Tantal.”

Heraclit Retorul